

Spauda ir informacija

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 8/18
2018 m. sausio 25 d., Liuksemburgas

Sprendimas byloje C-473/16
F / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

Prieglobsčio prašytojas negali būti verčiamas atlikti psichologinį testą siekiant nustatyti jo seksualinę orientaciją

Tokio testo atlikimas iš tiesų yra neproporcingas kišimasis į prašytojo privatų gyvenimą

2015 m. balandžio mėn. Nigerijos pilietis pateikė Vengrijos valdžios institucijoms prieglobsčio prašymą, kurį grindė baime savo kilmės šalyje būti persekiojamu dėl savo homoseksualumo. Nors šios institucijos konstatavo, kad šio asmens pareiškimuose nebuvo prieštaravimų, prašymą jos atmetė, pasirėmusios jų nurodymu siekiant ištirti prašytojo asmenybę atlikta psichologine ekspertize, kurią atlikus padaryta išvada, kad negalima patvirtinti pastarojo pareiškimo dėl jo seksualinės orientacijos.

Prieglobsčio prašytojas apskundė šį sprendimą Vengrijos teismuose, teigdamas, kad per nurodytą ekspertizę atliktais psichologiniais testais buvo labai pažeistos jo pagrindinės teisės ir kad jie neleido patikimai įvertinti jo seksualinės orientacijos.

Skundą nagrinėjantis *Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Segedo administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar Vengrijos valdžios institucijos gali vertinti prieglobsčio prašytojo pareiškimus dėl jo seksualinės orientacijos pasiremdamos psichologine ekspertize. Jeigu Teisingumo Teismas neigiamai atsakytų į pirmąjį klausimą, Vengrijos teismas taip pat siekia išsiaiškinti, ar vis dėlto egzistuoja ekspertizės metodų, kuriais nacionalinės valdžios institucijos gali pasinaudoti, siekdamos įvertinti baime būti persekiojamu dėl seksualinės orientacijos pagrįstame prieglobsčio prašyme nurodytų teiginių patikimumą.

Šiandien priimtame sprendime Teisingumo Teismas visų pirma konstatuoja, kad pagal Direktyvą dėl prieglobsčio statuso suteikimo reikalavimų¹ prieglobsčio prašymą nagrinėjančios **nacionalinės valdžios institucijos gali skirti ekspertizę**, siekdamos tiksliau nustatyti, ar prašytojui iš tiesų reikia suteikti tarptautinę apsaugą. Vis dėlto, **ekspertizės skyrimo tvarka turi atitikti** Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija **užtikrinamas pagrindines teises**, kaip antai teisę į žmogaus orumo gerbimą ir teisę į privatų ir šeimos gyvenimą.

Šiomis aplinkybėmis negalima atmesti, kad vertinant prieglobsčio prašytojo pareiškimus dėl jo seksualinės orientacijos, tam tikrų rūšių ekspertizė gali būti naudinga vertinant prašyme nurodytus faktus ir aplinkybes ir galėtų būti atliekama nepažeidžiant prašytojo pagrindinių teisių. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas vis dėlto pabrėžia, kad nacionalinės institucijos ir teismai, vertindami prieglobsčio prašytojo pareiškimus dėl jo seksualinės orientacijos, **negali savo sprendimų pagrįsti vien ekspertizės išvadomis, ir jie neturi būti šių išvadų saistomi.**

Toliau Teisingumo Teismas konstatuoja, kad tuo atveju, kai prieglobsčio prašytojo seksualinei orientacijai nustatyti skirta psichologinė ekspertizė atliekama nacionalinių institucijų, priimančių sprendimą dėl prašymo, nurodymu, asmuo, dėl kurio turi būti atliekama ši ekspertizė, atsiduria situacijoje, kai jo ateitis neatsiejamai susijusi su šios institucijos sprendimu dėl jo prašymo. Be to, galimas prašytojo atsisakymas atlikti atitinkamus testus gali būti pripažintas svarbia aplinkybe,

¹ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9).

kuria nacionalinės institucijos pasirems, nustatydamas, ar šis asmuo pakankamai pagrindė savo prašymą.

Todėl nors prieš atliekant tokius testus formaliai reikalaujama atitinkamo asmens sutikimo, šis sutikimas nebūtinai yra laisvas, nes dėl aplinkybių, kuriose atsiduria prieglobsčio prašytojas, sukuriama spaudimo jį duoti privalu. Taigi šiomis aplinkybėmis **psichologinės ekspertizės siekiant nustatyti prašytojo seksualinę orientaciją skyrimas ir rėmimasis ja pripažintinas teisės į šio asmens privatų gyvenimą ribojimu.**

Dėl klausimo, ar toks kišimasis į privatų gyvenimą gali būti pateisinamas siekiu nustatyti aplinkybes, ar prašytojui iš tiesų reikalinga tarptautinė apsauga, Teisingumo Teismas pabrėžia, kad ekspertizė gali būti pripažinta tinkama, tik jei ji pagrįsta pakankamai patikimais metodais; Teisingumo Teismui nereikia priimti sprendimo šiuo klausimu, tačiau Komisija ir kelios vyriausybės ginčijo tokios ekspertizės patikimumą. Be kita ko, Teisingumo Teismas konstatuoja, kad **tokios ekspertizės pasekmės prašytojo privačiam gyvenimui neproporcingos, palyginti su šiuo tikslu.** Šiuo klausimu Teisingumo Teismas visų pirma pažymi, kad toks kišimasis yra labai didelis, **nes taip siekiama nustatyti prašytojo intymiausias gyvenimo aplinkybes.**

Be to, Teisingumo Teismas pažymi, kad psichologinė ekspertizė, kuria siekiama nustatyti prieglobsčio prašytojo seksualinę orientaciją, **nereikalinga** siekiant įvertinti prašytojo pareiškimų dėl jo seksualinės orientacijos teisingumą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pabrėžia, kad pagal direktyvą **nacionalinės institucijos, kuriose turi dirbti kompetentingi darbuotojai**, susidūrusios su situacija, kai prašytojo seksualinė orientacija nepagrįsta dokumentiniais įrodymais, **gali, be kita ko, pasiremti atitinkamo asmens pareiškimų nuoseklumu ir patikimumu.** Beje, šios ekspertizės patikimumas geriausiu atveju ribotas, todėl jos naudą siekiant nustatyti prašytojo pareiškimų patikimumą galima ginčyti, be kita ko, atveju, kaip antai nagrinėjamu šioje byloje, kai prašytojo pareiškimai nuoseklūs.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konstatuoja, kad **psichologinės ekspertizės skyrimas, siekiant nustatyti prieglobsčio prašytojo seksualinę orientaciją, neatitinka direktyvos, aiškinamos atsižvelgiant į Chartiją².**

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106

² 7 straipsnis.